

מאוצרות הפרשה

כפה עליהם הר כגיגית – על שום מה?

על הפסוק "ויתיצבו בתחתית ההר" (ט"ז) דרשו חז"ל (שבת פ"ה.): "אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא: מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם: אם אתם מקבלים התורה – מוטב, ואם לאו – שם תהא קבורתכם". ודברי הגמרא הללו צ"ב, מדוע היה צורך לאלץ את ישראל לקבל את התורה בדרכי כפיה, ולאיים עליהם במיתה, הלא אפשר היה לעשות זאת בדרכי שכנוע, כמקובל בדרך העולם?

והתוספות שם מוסיפים להקשות, לשם מה היה צורך לכפות עליהם את קבלת התורה, הרי כבר הקדימו ישראל נעשה לנשמע והסכימו לקבל את התורה מרצון? משל למה הדבר דומה: חתן וכלה עומדים מתחת לחופה. בטרם מתחיל הרב בעריכת החופה, הוא פונה לכלה ושואל אותה: האומנם את רוצה להנשא לו? משיבה הכלה: כן. שמעתי רבות על מדותיו הטובות ועל מעלותיו" אך הרב מתעקש: "האם את בטוחה בכך?" "כבוד הרב" – משיבה הכלה בטרוניה – "אינני מבינה את השאלה. אם לא הייתי רוצה להנשא לו לא הייתי עומדת כאן מתחת לחופה..." לאחר שהרב השתכנע בכנות כונתה של הכלה, ניגש לעריכת החופה. ואז, לפתע פתאום, שולף החתן אקדח מכיסו, מצמיד אותו לראש הכלה ומאיים עליה: "או שאת מתחתנת איתי או שאני יורה בך!..." איזה צורך היה באותה כפיה?

המהר"ל כתב לבאר: התורה אומרת שאם אדם לוקח אשה בעל כרחו, דין הוא שהוא חייב להנשא לה, ולא עוד אלא שאינו יכול לגרשה מעליו כל ימיו. גם אם תהיה משוגעת או מוכת שחין, אין לו תקנה לשלחה מעליו. אומרים לו: אם כל כך רצית אותה עד שעשית זאת בעל כרחו, אינך יכול להפטר ממנה לעולם!... נתאר לעצמנו את המקרה הבא: אדם נכנס לקונדיטוריה, מצביע על עוגה מסוימת ואומר למוכר: "תן לי את העוגה הזאת". אומר המוכר: "בבקשה תמורת עשרה שקלים". מתנצל האישי: "אבל אין לי כסף..." "אם כך" – אומר המוכר – "אני מצטער, אינני יכול לתת לך". מתחנן האישי ומבקש מן המוכר שיתן לו את העוגה חנם אין כסף, אולם המוכר בשלו: חנות היא עסק מסחרי ונועדה למטרת רווח, אין כאן מתנות חנם... ואז שולף האישי אקדח מכיסו, מכוון אותו לכוון המוכר ואומר לו: "נו, עכשיו תן לי!" המוכר, בידיים רועדות, ניגש אל מדף העוגות, נוטל את העוגה ומוסר אותה לאישי: "הנה, בבקשה, בתאבון..." נוגס האישי מן העוגה, וכשנוכח לדעת שאינה טעימה לו, משאיר אותה על הדלפק והולך לדרכו... כעבור זמן החליט המוכר לתבוע את האישי בבית משפט. במשפט טען המוכר כי האישי אים עליו באקדח והוא היה נתון בסכנת חיים, אם היה עושה את המעשה מתוך שאחוזו בולמוס רעב, עוד היה ניתן להתחכם להתנהגותו בהבנה ובסלחנות, אבל מסתבר שהוא עשה זאת לא משום שהרעב הציק לו, והראיה – שהוא הסתפק בנגיסה אחת מן העוגה וכשלא היתה טעימה לו כל כך, השאיר אותה בחנות והלך לו. אדם רעב אינו מתפנק לבחור עוגה שתקלע לטעמו האנוני... ואז שולף המוכר את העוגה הנגוסה מתיקו והציג אותה לראוה לעיני

השופט. כל הנוכחים עותו את פניהם למראה העוגה היבשה. מאז המקרה חלף זמן ובינתיים העוגה התעפשה והדיפה ריע רע, ועל כך התנצל המוכר בפני השופט: "אני מבקש את סליחתו של כבוד השופט, אך הבאתי את העוגה כימוצג משפטי" ... שמע השופט את שני הצדדים, שקל לכאן ולכאן, ולבסוף פסק: "החלטתי להשיט על האישי עונש שייכפר על מעשהו – עליו לאכול את העוגה ההיא עד תומה!" ... ניסה האישי להתחמק: "כבוד השופט, הרי בשעת מעשה טעמתי טעימה אחת מן העוגה והשלכתי אותה מעלי, לאחר שנוכחתי כי טעמה אינו ערב לחכי. ואם אז דחית אותה, איך אוכל לאוכלה כעת, עוגה מעופשת ומקולקלת..." אמר לו השופט: "מצטער, אם רצית את העוגה בכח – היא שלך, עד הסוף!" ומן המשל הזה נבין את טעמה של התורה שתבעה את דינו של הלוקח אשה בעל כרחו, אומרים לו: אם רצית אותה בעל כרחו – היא שלך, עד הסוף! גם אם ישנן סיבות אמתיות שבגללן אינך יכול לסבול אותה, לא תוכל להפטר ממנה! מעתה, אומר המהר"ל, נבין את ענין הכפיה שהיה במעמד הר סיני. עם ישראל אמרו 'נעשה ונשמע' וקיבלו את התורה מרצון. אמר הקב"ה: אמנם עכשיו הם מסכימים לקבל את התורה, אך הרי יודע אני את העתידות. בעוד זמן לא רב הרצון הזה יעלם, הם יחטאו, יעשו להם עגל מזהב, ולא ישאר זכר להסכמה ולרצון שהיו בתחלה. אם היחתונה של עם ישראל עם הקב"ה תהיה חתונה רגילה הנעשית ברצון ובהסכמה, יוכל אח"כ הקב"ה להפרד מהם ולשלחם מעל פניו. מה עשה הקב"ה? – אנס אותם לקבל את התורה, כפה עליהם את ההר כגיגית ואמר: "אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו – שם תהא קבורתכם". על ידי מעשה האונס מעתה יהיו חייבים להיות 'נשואים' לו ולא ישלח אותם מעל פניו לעולם. (רבי שלמה לונשטיין שליט"א, ומתוק האור)

כה תברכו את בני ישראל (ו, כג) סיפר הרה"ג ר' דוד כהן, ראש ישיבת 'חברון', כי באחד הימים, בעת אשר שהה במחיצתו של מרן הרב שטיינמן, בעוד אנשים רבים צובאים על פתח ביתו לקבל ברכה להצלה וישועה, שח מרן הרב שטיינמן ואמר: "תמוה לי מאוד לראות כל כך הרבה אנשים, המלאים בסבל וצרות וקוקים לישועה, הרצים בכל עת לחפש ולבקש ברכות, ולעיתים רבות אף נודדים למרחקים בשביל כך, וכל זאת למרות שאין הם בטוחים שבברכת אותו אדם אכן תבוא להם הישועה". ואז המשיך הרב ואמר: "בעוד שסמוך לביתו של כל יהודי ויהודייה ישנה ברכה גדולה אשר בורא העולם בכבודו ובעצמו הבטיח בהבטחה גמורה, כי יש בה כח והיא פועלת שפע של ברכה בכל העניינים לעזור ליהודי ולהושיעו". ה'יודעים מהו אותו דבר?... המשיך מרן הרב שטיינמן ואמר: "הברכה הגדולה הזו היא 'ברכת כהנים', בה מברך הקב"ה בעצמו את עם ישראל על ידי הכהנים, כאמור: 'ושמו (הכהנים) את שמי על בני ישראל, ואני (הקב"ה) אברכם' (את ישראל)! ומסיים הרב בתמיחה, "היכן מצינו במשך השנה עוד תפילה שהבורא בעצמו מברך את היהודי? אם כן, מדוע אנשים אינם משתדלים לרדוף ולהשתדל כדי לזכות בברכת כהנים!?"

הכל מחריש – למען התורה

אָנְכִי ה' אֵל אֱלֹקֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּיַת עֲבָדִים לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי. (שמות כ', ב')

ובשמות רבה כ"ט, ט: "א"ר אבהו בשם רבי יוחנן: כשנתן הקדוש ברוך הוא את התורה, צפור לא צוות, עוף לא פרח, שור לא געה, אופנים לא עפו, שרפים לא אמרו קדוש קדוש, הים לא נזדעזע, הבריות לא דברו, אלא העולם שותק ומחריש.

דברי המדרש צריכים ביאור: לשם מה נזדקקו ישראל לאותם שינויים מדרכי הטבע בזמן קבלת התורה? וכי אילו הייתה הציפור מצייצת והשור היה גועה – היו בני ישראל מתקשים לשמוע את קול ה', עליו נאמר: "קול ה' שובר ארזים"!? את התשובה נבין על פי המעשה הבא:

בתקופת מלחמת העולם הראשונה, קיבל הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל צו גיוס לצבא הרוסי. ברור היה לו, כי משמעות הגיוס לצבא – הינה סכנה מוחשית, רוחנית וגשמית כאחד. משום כך, עשה רבי משה כל אשר לא ידו בכדי להעביר את רוע הגזירה ולהשתחרר מעול הגיוס. בין מגוון ההשתדלויות שעשה רבי משה, הוא אף נסע אל העיירה 'סמילוביץ' – אליה נאלץ רבינו ה'חפץ חיים' לגלות בעקבות המלחמה. חפץ היה לקבל את ברכתו של הכהן הגדול מאחיו, רבם של ישראל, אותו לא זכה לפגוש באופן אישי עד לאותו היום.

כאשר נכנס רבי משה אל בית המדרש, פגש את ה'חפץ חיים', כשהוא יושב עם הגאון רבי אלחנן ווסרמן הי"ד, ומשוחח איתו בלימוד. רבי משה הצטרף אל הדיון המשותף, וכאשר נוכח ה'חפץ חיים' כי לפניו עומד תלמיד חכם של ממש – האציל לו את ברכתו, ואמר:

"חז"ל הקדושים מלמדים (אבות ג', ו), כי כל המקבל עליו עול תורה – מעבירים ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ. ולכאורה, יש להתפלא: מדוע ציינו חז"ל כי יעבירו עול מלכות ממי שמקבל על עצמו עול תורה? כלום לא היה טוב יותר אילו עול המלכות לא היה מוטל עליו מלכתחילה? הלא מתאים יותר היה אילו נאמר: "כל המקבל עליו עול תורה – אין מטילים עליו עול מלכות"!

"אכן התשובה היא, כי חז"ל הקדושים מתכוונים ללמדנו יסוד חשוב. הם מבקשים ללמדנו כי אדם המקבל על עצמו עול תורה, לא זו בלבד שלא יוטל עליו מכאן ואילך עול מלכות, אלא שאפילו אם כבר נגזרה עליו הגזירה והוטל עליו עול מלכות – יעבירו ממנו את העול הזה בכדי שיוכל לקבל על עצמו עול תורה בשלמות!".

כה אמר ה'חפץ חיים', ובמילים אלו נפרד מרבי משה. וראה זה פלא: לא חלפה אלא תקופה קצרה, והשלטונות הרוסים הודיעו כי נוכח הצלחת הגיוס הכללי – יפטרו הרבנים מחובת גיוס. את ההזדמנות הזו, ניצל רבי דוד, אביו של רבי משה, בכדי להציל את בנו מחובת הגיוס באופן חוקי: בעיר הולדתו של רבי משה, אוזדה – לא כיהן באותם ימים כל רב, ובהמלצתו של רבי דוד הם ניאותו לקבל עליהם את רבי משה כרב, מה שפטר אותם באופן מיידי מחובת הגיוס...

ואנו על פי דרכנו למדנו, כי כאשר חפץ האדם בכל לבו ללמוד תורה – כל הכוחות העלולים להפריע לו ללמוד יתבטלו באחת. ומכאן, תשובה לשאלתנו:

הן וודאי, לא היה להם צורך לישראל שכל אותם מרעישים ישתקו – על מנת שיוכלו לשמוע את דבר ה', אלא היה כאן מסר חשוב לעתיד. כפי שכל העולם דמם בעת נתינת התורה – כך תמיד, בכל עת בה יחפוץ האדם ללמוד תורה לשמה, על אף שבטבע יש כוחות רבים העלולים להפריעו מיגיעתו – כולם ישתקו וידממו בכדי לאפשר לאדם ללמוד תורה. (מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

הפיליפינים שנכנסו לבית הכנסת

שאלה: מידי שבת שוהים בחצר בית הכנסת שלנו כמה פיליפינים, הממתנים עד לצאתם של הזקנים אותם הם סועדים. הפיליפינים שמו לב, שבזמן מסוים קימת תכונה רבה בבית הכנסת – כשהצבור עומד פנים מול פנים למול אנשים עטופים בטליתות, המתיצבים על הבימה. הפיליפינים התענינו אצל אחד הזקנים אודות "מנהג" זה, והלה סיפר להם שמדובר בברכה חשובה, ברכת כהנים, והרחיב גם אודות סגולותיה. מאז מתרחשת תופעה מאוד לא שגרתית בבית הכנסת: כאשר הפיליפינים (שלכל אורך התפילה ממתינים בחוץ), מבחינים בכהנים שנוטלים את ידיהם, מזדרזים גם הם ונכנסים פנימה, כדי לזכות בברכה וסגולותיה... הם נעמדים בדומיה פנים מול פנים, למול הכהנים המברכים, ורק לאחר סיום הברכה, חוזרים אל החצר. נשאלת השאלה, האם יש בכך בעיה מסוימת, ועלינו לבקש מהם לצאת, או שמא ניתן להתעלם מהדבר? (תשובה: א) במקום שאפשר, רצוי לבקש מהנכרים שיצאו מהיכל בית הכנסת בשעת ברכת כהנים, כי על פי הזוהר הקדוש, איש שאינו מזרע ישראל בבית הכנסת בשעת נשיאת כפים, יעכב את השפעת הברכה ("זרע אמת" ח"ג סי' י"ב). ב) אם מפאת חשש איבה וכדומה, אי אפשר להוציאם, ישאו הכהנים כפיהם, ולא ימנעו מהמצוה העצומה של נשיאת כפים עקב היות נכרים בבית הכנסת, אפילו כשהנכרים עומדים למול הכהנים (רבנו החיד"א בשו"ת יוסף אומץ סי' ע', הביאו הכף החיים סי' קכ"ח ס"ק קנ"ה). ג) ועל כל פנים כשנמצאים בין הצבור נכרים (וא"א להוציאם), ראוי להקפיד שהם לא יעמדו בשעת הברכה ויחצצו בין הכהנים לבין הצבור (רבינו יאיר בכרך בספרו "מקור חיים", סי' נ"ה סעיף כ').

לסכום: רצוי לבקש מהעובדים הזרים להמנע מכניסה לבית הכנסת בשעת ברכת כהנים, ועל כל פנים שלא יחצצו בין הכהנים לציבור. ובמקום חשש איבה, ניתן להניח להם להמשיך במנהגם, והכהנים לא ימנעו מלישא את כפיהם! (הגרי"י זילברשטיין שליט"א, אחת שאלות)

חידה שבועית

מה המכנה המשותף ל-78 פסוקים מפרשת מטות?

תשובה לחידה פר"ש: אבי אליסף – הנשיא לבני גד – נקרא פעם דעואל (א,יד) ופעם אחרת רעואל (ב,יד). תשובה לחידה: הן היו סבתא, אימא ובת. הסבתא והאימא שתיהן אמהות והאימא והבת שתיהן בנות.

מזל טוב

גני הדר-עמישב: משפחת דרוק להולדת הבן משפחת דניאל כהן לאירוסי הבת

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

היחידה לתרבות חרדית
מינהל שירותי קהילה

